

NIKOLA VLADANOV, poliptih. Šibenik, zbirka umjetnina u crkvi Sv. Barbare

grbovima, girlandama i svijećnjacima, konzole umetnute u Radovanov portal i dr. Nikola je s Alešijem radio na obnovi zvonika splitske katedrale 1472; u Zadru radi potprozornike na kućama Ghirardini i Pasini, lunetu portala kuće da Ponte i grb obitelji Detrico, s po dva putta — a u Šibeniku zabat tabernakula i dva anđela s vrpčama. Izvan Trogira najvažnija su mu dva reljefa idealizirane renesansne *Majke Božje s djetetom*: u luneti portala franjevačke crkve u Hvaru i u Orebićima. Jedini projekt izvan Dalmacije, skladno proporcioničan portal crkve Sv. Marije augustinaca na otočju Tregiti (1472–73), radio je također s Alešijem. Uz Nikolina se utjecaj vezivao i veliki Alešijev reljef *Krštenja Kristova* nad vratima trogirске krsionice. — Uz trogirsku kapelu drugo najpoznatije Firentinčev arhit. djelo jest dovršenje šibenske katedrale (protomajstor 1475–1505). Nastavljajući strukturalno Jurjev metodu konstrukcije kamenim pločama, slijedeći njegov princip jedinstva kamenoga materijala i identiteta unutrašnjega i vanjskoga lica građevine — Nikola je zamijenio Jurjev mješoviti gotičko-renesansni stil renesansnim i izveo gornje dijelove katedrale u stereometrijskim oblicima. Prvi je u renesansnoj arhitekturi, čini se, primijenio oktogonolni tambur kupole. Montažom velikih kamenih ploča među pojasnicama riješio je tehnički i oblikovno savršeno bačvaste svodove iznutra i cilindrično krovšte izvana, te ostvario jedino funkcionalno renesansno trolisno pročelje u Europi: samo je na šibenskoj katedrali trolisni obris pročelja projekcija bačvastoga srednjega i polubačvastih bočnih svodova u unutrašnjosti. Uz tektonski logičnu, a krajnje reduciranu arhit. dekoraciju postavio je Nikola reljefno poprsje Boga Oca pred svetištem, a izvana tri velika slobodno stojeća kipa vrh zabata transepta i svetišta (najkvalitetniji je lik vitkoga viteza Sv. Mihovila).

Posljednje Nikolino djelo, Nova crkva Sv. Marije u Šibeniku (protomajstor 1502–05) ostalo je nedovršeno; jednobrodna crkva s povišenim svetištem i oblom apsidom dobila je kasetirani strop tek u XVII. st. Tu je uzidan također nedovršeni ali izražajni reljef *Polaganje u grob* — brojem likova i arhit. razvedenim prostorom najsloženiji Firentinčev reljef u kojemu se, na kraju svoje djelatnosti, još uvijek živo sjeca Donatella iz Padove.

Firentinac, za razliku od Donatella, nije bio samo kipar, već i arhitekt koji je najviši domet i najveći prinos ostvario u izvornoj sintezi tih dviju grana lik. umjetnosti. Ukoliko se prihvati atribucija ranih venec. radova, moglo bi se reći da u početku njegova stvaranja prevladava skulptura (u arhit. elementima prisutna je čak još i gotika), da je u trogirskoj kapeli ost-

vareno jedinstvo arhitekture i skulpture, a u šibenskoj se katedrali osamostaljuju stereometrijski arhit. oblici, kao i trodimenzionalna skulptura u prostoru.

Utjecaj Nikolina djela i djelatnost njegovih učenika i suradnika ostavili su traga u gotovo čitavoj Dalmaciji. Prema njegovu Sv. Sebastijanu iskle-sao je neki sljedbenik lik istoga sveca na pročelju crkve, a prema njegovu grbu *Malipiero s puttima*, na trogirskome satnome tornju izveden je grb Torlona. U Splitu je Nikolina utjecaj vidljiv na luneti s reljefom Pietà te na kamenoj ikoni Majke Božje s djetetom, na gradskim zidinama (1503). Na Braču su Nikolinu krugu pripisani kameni oltari i reljefi u Pražnicama (1467) i Gornjem Humcu, u Vrboskoj na Hvaru kip Sv. Petra, a njegov motiv putta s bakljama pojavljuje se još u baroku u župnoj crkvi u Milni.

Najvažniji Firentinčev prinos umjetnosti u Dalmaciji jest dovršenje šibenske katedrale i projekt kapele Ivana Trogirskoga, prvoga cjelovita arhit. djela u čistome renesansnome stilu. U regionalnome je okviru kapela nastavak kreativnih Jurjevih inovacija, a u povijesti eur. renesanse — sintezom arhitekture i skulpture — jedinstveno djelo quattrocenata.

LIT.: H. Folnesics, Studien zur Entwicklung der Architektur und Plastik des XV Jahrhunderts in Dalmatien, Jahrbuch CC, 1914. — Isti, Niccolò Fiorentino ein unbekannter Donatello-Schüler, Monatshefte für Kunstwissenschaft, 1915. — P. Kolendić, Aleši i Firentinac na Tregiti, Glasnik skopskog naučnog društva (Skopje) 1926, 1–2. — Lj. Karaman, Umjetnost u Dalmaciji, XV i XVI vijek, Zagreb 1933. — C. Fisković, Opis trogirске katedrale iz XVIII stoljeća, Split 1940. — Isti, Tri anđela Nikole Firentinca, u kalendaru Napredak za 1941, Sarajevo 1940. — Isti, Bogorodica sa djetetom Nikole Firentinca u Orebićima, Peristil, 1957, 2. — Isti, Aleši, Firentinac i Duknović u Trogiru, Bulletin JAZU, 1959, 1. — Isti, Firentinčev Sebastijan u Trogiru, ZUZ, 1959, 5–6. — Isti, Tri šibenska reljefa Nikole Firentinca, Peristil, 1960. — D. Domančić, Reljef N. Firentinca u Hvaru, Prilozi — Dalmacija, 1960. — C. Fisković, Radovi Nikole Firentinca u Zadru, Peristil, 1961, 4. — K. Prijatelj, Boravak Nikole Firentinca u Zadru, Prilozi — Dalmacija, 1961. — I. Petricolić, Prilog Alešijevoj i Firentinčevoj radionici, ibid., 1963, 15. — V. Gvozdanović, Prilog radionici Nikole Firentinca i Andrije Alešija, Peristil, 1967–68, 10–11. — C. Fisković, Zabat tabernakula Nikole Firentinca, Zbornik za likovne umjetnosti (Novi Sad), 1976, 12. — Isti, Firentinčev reljef na crkvi Sv. Nikole u Trogiru, ibid., 1977, 13. — S. Gibson i B. Ward-Perkins, The Incised Architectural Drawings of Trogir Cathedral, The antiquaries Journal (London), 1977. — A. Markham Schulz, Niccolò di Giovanni Fiorentino and Venetian Sculpture of the Early Renaissance, New York 1978. — R. Ivančević, Nove atribucije Jurju Matejevu Dalmatincu i Nikoli Ivanovu Firentincu i problem valorizacije njihova djela, Peristil, 1980, 23. — Isti, Slikarski predložak renesansnog reljefa krštenja u Trogiru, Peristil, 1984–85, 27–28. — I. Matejčić, Prilozi za Nikolu Firentinca i njegov krug, Prilozi — Dalmacija, 1988. — S. Štefanac, Nikola Ivanov Firentinac i raka sv. Nikole u Tolentinu, ibid., 1989.

R. Ić.

NIKOLA LOVRIN, zadarski graditelj; u prvoj pol. XIV. st. imao radionicu u Dubrovniku. Tu se 1316. obvezao prioru dominikanskoga samostana da će raditi na samostanskoj crkvi.

LIT.: C. Fisković, Zadarski majstori u Dubrovniku tokom 14. stoljeća, Anali—Dubrovnik, 1953, 2. — Isti, Prvi poznati dubrovački graditelji, Dubrovnik 1955, str. 34.

NIKOLA MODRUŠKI (Nicolaus Modrussiensis), biskup, humanistički pisac i bibliofil (Majine u Boki kotorskoj, 1427 — Rim, 1480). Bio je biskup senjski (1457 — 60) i modruški (1461 — 80), papinski poslanik na bos. i na ug. dvoru, a posljednje godine života proveo je većinom u Italiji (Viterbo, Ascoli, Rim, Perugia, Spoleto). Veliki prijatelj književnosti i sam je napisao osam djela. Njegov pogrebni govor o Petru kardinalu Sv. Siksta (*Oratio in funere Petri cardinalis s. Sixti*) prvo je tiskano djelo jednoga našeg autora (Rim 1474). Skupio je zbirku od osamdesetak dragocjenih srednjovj. i humanističkih kodeksa koji se danas nalaze u Rimu (Biblioteca Angelica).

LIT.: C. Frani, Evasio Leone e le sue ricerche intorno a Nicolo vescovo Modrussiese, La bibliofilia (Firenze), 1916 — 17. — N. Žic, Najstarija inkunabula hrvatskoga autora, Nastavni vjesnik, 1932 — 33. — Isti, Kodeksi modruškog biskupa Nikole, ibid. — Isti, Knjižnica modruškog biskupa Nikole, ibid. Š. Ju.

NIKOLANCI, Mladen, arheolog (Stari Grad na Hvaru, 21. VIII. 1916). Studirao na Filozofskome fakultetu u Zagrebu. Od 1947. radio u Arheološkom muzeju u Splitu, 1972 — 77. direktor Centra za zaštitu kulturne baštine otoka Hvara. Bavi se antičkom arheologijom, osobito grčkom arhaikom. Iskapao na otoku Visu (Issa).

BIBL.: Neki pomorski predmeti i spomenici iz srednje Dalmacije, VJAH, 1953; Nove grčke kacige i knemide u Dalmaciji, ibid., 1959; Helenistička nekropola Isse, ibid., 1961 — 62; Arhaiski import u Dalmaciji, ibid., 1966; Maloazijski import u istočnom Jadranu, u knjizi: Jadranska obala u protohistoriji, Zagreb 1972; Epigraphica graeca nova et vetera in Dalmatia reperta, Diadora, 1980; Postrema opera, VJAH, 1989. B. Čk.

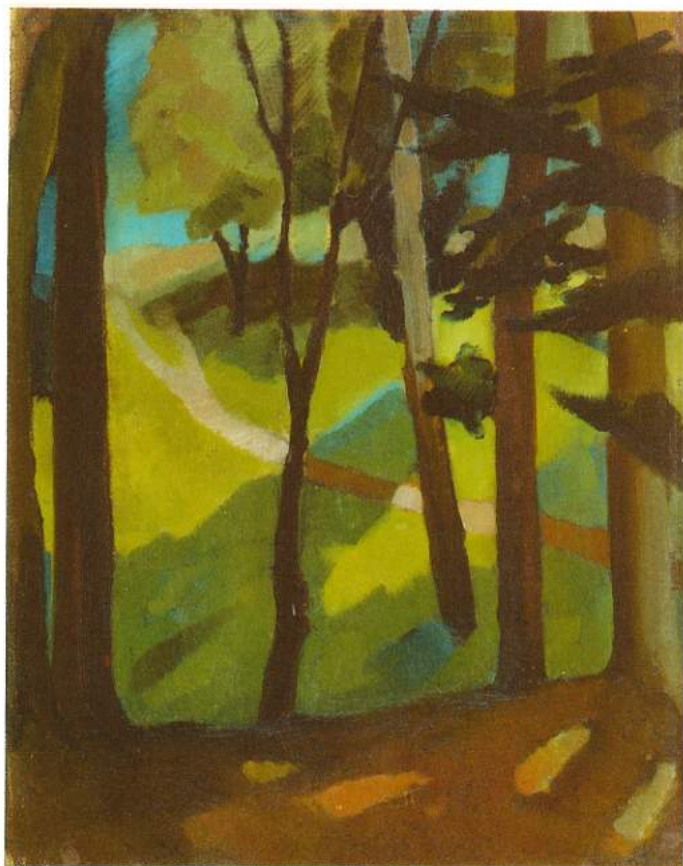
NIKOLA PADOVANAC, graditelj iz Padove (XIV. st.). U Dubrovniku boravio dvadesetak godina. God. 1342. prekrpio je svodom Menčetićeve crkvice na obali u Gružu, 1349. dovršio crkvu Sv. Andrije. S nekim dubrovačkim graditeljima gradio je i kuće.

LIT.: C. Fisković, Prvi poznati dubrovački graditelji, Dubrovnik 1955, str. 65.

NIKOLA VLADANOV, slikar u Šibeniku, spominje se 1409 — 66. God. 1409. slika raspelo za šibensku dominikansku crkvu, a te se godine spominje i njegovo putovanje u Veneciju radi nekih drvorezbarskih radova; 1419. izvodi poliptih za klesara Mihovila Cipila, a 1432. još jedan za crkvu Sv. Trojstva. God. 1434. spominje se pri pogodbi za poliptih u crkvi Sv. Franje, a 1443. obavlja neke radove na jednoj slici za dominikance. — Jedino mu je uočavano djelo poliptih slika za crkvu Sv. Grgura koji se datira u razdoblje 1419 — 32 (izložen u zbirci crkv. umjetnina u crkvi Sv. Barbare u Šibeniku). Po stilskim obilježjima poliptih se veže za venecijansko slikarstvo kraja XIV. i poč. XV. st. a niz osobitosti i određena pučka crta odaju njegovu pripadnost dalmatinskoj slikarskoj sredini.

LIT.: K. Prijatelj, Prilozi poznavanju zadarskog i šibenskog slikarstva XV. stoljeća, Prilozi — Dalmacija, 1954. — Isti, Dalmatinsko slikarstvo 15. i 16. stoljeća, Zagreb 1983. — Isti, Neobjelodanjene slike «Bogorodice s djetetom» Nikole Vladanova, Prilozi — Dalmacija, 1988. R.

NIKOLIĆ-PODRINSKA, Vera, slikarica (Zagreb, 8. XI. 1886 — 28. III. 1972). Studirala slikarstvo na Akademiji u Zagrebu (1910 — 14, O. Iveković), u Beču (1915 — 16) i Parizu (1926 — 28, A. Lhote). U početku slikala u stilu realizma (*Glava sestre Dagmar*, 1917) i postimpresionizma (*Rasinja*, 1917; *Žene u prešnici*, 1922); njezini potonji radovi imaju

V. NIKOLIĆ-PODRINSKA, *Šumski put*. Zagreb, Zbirka Kovačić

oznake postkubizma (*Mrtva priroda s jabukom i knjigom*, 1925; *Dečko u zelenom*, 1925; *Akt*, 1927). Uglavnom je slikala plohama čiste boje oblikujući kubične volumene (*Motiv iz Engleske*, 1936; *Žena s djetetom*, oko 1940; *Davos*, 1947; *Novi Vinodolski*, 1959; *Novljanski poštar Anton*, 1964; *More i hridi*, 1968). Radila je ilustracije za novine i časopise i za svoj putopis *Od Zagreba do Bangkoka* (Zagreb 1955). Izlagala je u Zagrebu (1917, 1939, 1951, 1961, 1971), Novom Vinodolskom (1954), Washingtonu i Clevelandu (1965), Samoboru (1967), Karlovcu (1972).

LIT.: J. Depolo, Na čvrstim principima suvremene umjetnosti, Vjesnik, 14. XI. 1966. — V. Maleković, Kubizam i hrvatsko slikarstvo (katalog), Zagreb 1981. — G. Gamulin, Hrvatsko slikarstvo XX. stoljeća, I, Zagreb 1987. — Vera barunica Nikolić-Podrinska, 1886 — 1872 (katalog), Zagreb 1993. R.

NIKOLIN, Krile (Kristofor) → ANTUNOVIĆ, KRISTOFOR NIKOLIN

NIKŠIĆ, Radovan, arhitekt (Karlovac, 31. V. 1920 — Zagreb, 1. III. 1987). Diplomirao 1943. na Tehničkom fakultetu u Zagrebu; doktorirao 1978 (*Komunikacije — konstruktivni i oblikovni element arhitekture*). Od 1966.

R. NIKŠIĆ i N. KUČAN, zgrada Otvorenoga sveučilišta u Zagrebu

